

IZVJEŠTAJ

Monitoring medija - izvještavanje o ranjivim grupama

Podrška medijskim slobodama i novinarskim standardima

IZVJEŠTAJ ZA SEPTEMBAR

Podgorica, oktobar 2021.

Norwegian Embassy
Belgrade

B | T | D

The Balkan Trust
for Democracy

A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

I UVOD

Građanska alijansa, u saradnji sa Sindikatom medija Crne Gore, sprovodi monitoring online medija o izvještavanju o ranjivim grupama, za potrebe projekta „Podrška medijskim slobodama i novinarskim standardima“.

Realizaciju projekta je finansijski podržala ambasada Kraljevine Norveške u Beogradu.

Projekat „Podrška medijskim slobodama i novinarskim standardima“ je obuhvatio praćenje tekstova o ranjivim kategorijama, registrovanje govora mržnje u tekstovima ili komentarima, kao i objavu lažnih vijesti.

Tekstovi koje je Građanska alijansa pratila se odnose na ranjive grupe u koje spadaju migranti, LGBTQ, osobe sa invaliditetom, Romi i ostali manjinski narodi. Posebna pažnja je bila na komentarima kako bi se uočile reakcije koje mogu biti problematične sa stanovišta odnosa prema svima onima koje obuhvatamo pod kategorijom „ranjive grupe“.

Građanska alijansa je pratila sledeće portale: RTCG, Vijesti, CDM, Portal Analitika, Fos Media, Portal Herceg Novi, Radio Berane, Rožaje net, Portal Ulcinj, PV informer i Skala radio.

Pratili smo internet portale, jer su oni direktno povezani sa društvenim mrežama i zato što se putem njih brže i jednostavnije šire vijesti. Osim toga, portali imaju veći doseg u poređenju sa tradicionalnim medijima, zbog rasta broja korisnika, naročito mladih. Osim portala, Građanska alijansa je pratila i njihove objave na na Facebook mreži.

II SAŽETAK

Uloga medija je vema važna, posebno kada je u pitanju promocija jednakosti kao i borba protiv diskriminacije, zato je bitno istaći i činjenicu da se njihov rad ne odnosi samo na izvještavanje o aktuelnim događajima. Mediji su dužni da se transparentno bore protiv govora mržnje i netrpeljivosti, a zbog same uloge medija, njihovo izvještavanje mora biti slobodno, adekvatno i profesionalno.

U periodu od 01.09. do 30.09.2021. Građanska alijansa je pratila pet nacionalnih portala i to: RTCG, Vijesti, CDM, Portal Analitika, Fos Media kao i šest regionalnih portala: Portal Ulcinj, PV informer, Skala radio, Radio Berane, Rožaje Net i Portal Herceg Novi.

U datom periodu analizirali smo 194 teksta koji su u svom sadržaju ili u komentarima tretirali pitanja ranjivih grupa. Praćeni portali nisu objavljivali tekstove koji su sadržali elemente govora mržnje, takođe navedeni portali nisu objavljivali lažne vijesti koje se odnose na ranjive grupe u koje spadaju osobe sa invaliditetom, žene, migranti, Romi i drugi manjinski narodi, pripadnici LGBTQ zajednice i drugi.

Od ukupno 194 teksta, Vijesti su objavile 40 tekstova, RTCG 23 teksta, CDM 58, Portal Analitika 42, Fos Media 16, Portal Ulcinj četiri, PV Informer tri, Skala Radio sedam i Portal Herceg Novi jedan tekst. Portali Radio Berane i Rožaje Net u posmatranom periodu nisu objavili nijedan tekst koji se odnosio na nekog od pripadnika ranjivih grupa, niti su korisnici ostavljali komentare koji su tretirali pripadnike ranjivih grupa na navedenim portalima.

Novi Zakon o medijima u svojim članovima 26 i 36 kaže da su urednici dužni da komentare koji sadrže govor mržnje ili komentare koji promovišu ili pozivaju na diskriminaciju, filtriraju i obrišu. U toku monitoringa, Građanska alijansa je uočila poštovanje gore navedenih članova zakona od strane urednika portala.

Monitoringom smo utvrdili da se nastavlja se dobra praksa da na portalima nema negativnih komentara ili komentara koji podstiču govor mržnje prema pripadnicima ranjivih grupa, ali se negativni komentari čitalaca mogu uočiti na Facebook stranicama praćenih portala.

Primjetan je i porast kada je u pitanju objavljivanje tekstova koji se direktno ili indirektno odnose na ranjive grupe u odnosu na prošli mjesec. U avgustu mjesecu je bilo objavljeno 112 tekstova koji su tretirali nekog od pripadnika ranjivih grupa, dok je u septembru zabilježeno 194 teksta. Pohvalna je činjenica da se u odnosu na mjesec avgust bilježi porast tekstova koji svojim sadržajem tretiraju pitanja ranjivih grupa za 73.2%.

Građanska alijansa je, na osnovu daljeg monitoringa, obrađene tekstove podjelila na osnovu tretmana ranjivih grupa u tri kategorije, a to su: direktni, indirektni i tekstovi koji ne tretiraju pitanje ranjivih grupa.

Direktnu grupu tekstova čini oni tekstovi čiji se sadržaj direktno odnosio na pripadnike ranjivih grupa, a indirektni tekstovi su oni koji nisu konkretno obrađivali pitanje pripadnika ranjivih grupa. Treći tretman je obuhvatao tekstove koji se uopšte nisu bavili ranjivim grupama, ali su kod čitalaca izazvali reakcije u vidu komentara koji sadrže odnos, odnosno lični stav prema nekoj od ranjivih grupa.

Direktnih tekstova je bilo 173, dok je indirektnih bilo 21. Tekstova iz treće kategorije nije bilo.

Monitoringom je pored tretmana pripadnika ranjivih grupa, praćen i ton teksta. Ton teksta je mogao biti pozitivno-informativan, afirmativan, neutralan, negativan i imamo i grupu tekstova u koju smo svrstali tekstove za koje je na osnovu sadržaja bilo teško odrediti ton.

Pozitivno-informativnih tekstova je bilo 80, neutralnih 94, afirmativnih 18, u kategoriju koju je teško odrediti našla su se dva teksta, dok negativnih tekstova, koji se odnose na pripadnike ranjivih grupa, nije bilo.

Slijedi detaljna analiza navedenih podataka.

III REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Građanska alijansa je monitoringom medija za mjesec septembar, analizirala 194 teksta čiji se sadržaj direktno ili indirektno odnosio na pripadnike ranjivih grupa u koje spadaju: žene, migranti, Romi i drugi manjinski narodi, pripadnici LGBTQ zajednice, osobe sa invaliditetom (OSI) i drugi.

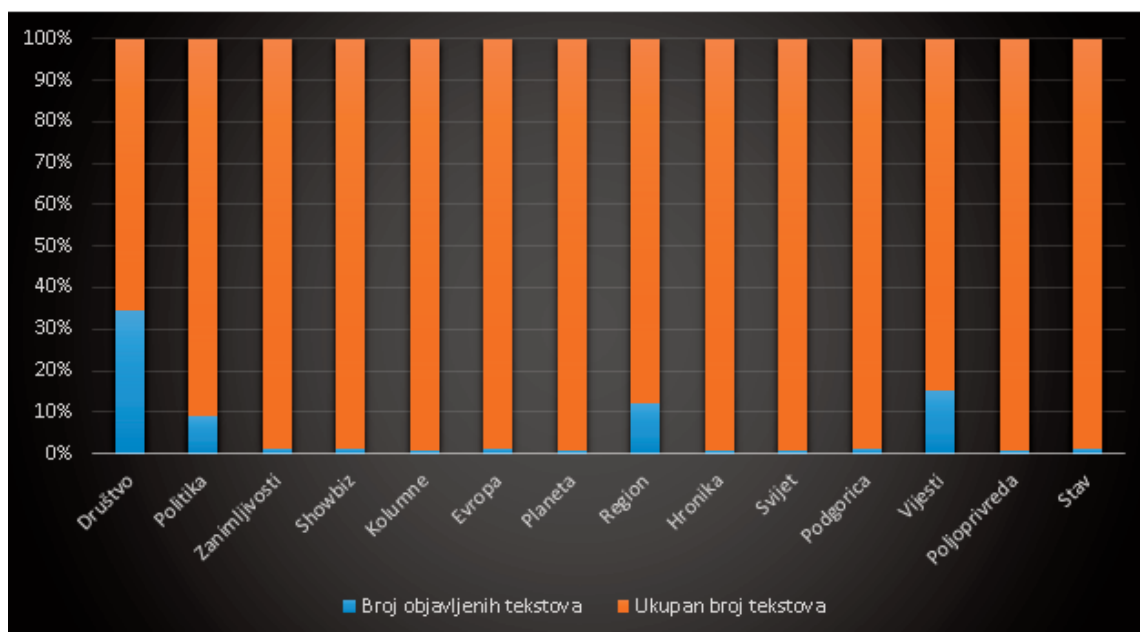
U direktnu kategoriju spadaju tekstovi čiji je primarni tretman pitanje ranjivih grupa, u indirektnu tekstove smo svrstavali one tekstove koji su u dijelu svog sadržaja bili posvećeni ranjivim grupama, dok je kategorija tekstova koji ne tretiraju manjine obuhvatala tekstove čiji su komentari sadržali negativan ton ili govor mržnje koji je upućen pripadnicima ranjivih grupa.

Kao što smo već naveli ranije, od ukupno 194 tekstova, 173 teksta pripadaju kategoriji direktnih tekstova, dok 21 tekst pripada kategoriji indirektnih tekstova.

U tabeli koja slijedi možete vidjeti broj indirektnih, direktnih i tekstova koji ne tretiraju manjine po portalima.

	Direktni	Indirektni	Ne tretiraju
RTCG	22	1	0
Vijesti	33	7	0
CDM	49	9	0
Fos Media	16	0	0
Portal Analitika	41	1	0
PV Informer	3	0	0
Radio Berane	0	0	0
Skala Radio	4	3	0
Portal Herceg Novi	1	0	0
Rožaje Net	0	0	0
Portal Ulcinj	3	0	0

Osim praćenja tekstova o ranjivim grupama, pratili smo i rubrike u kojima su isti objavljeni. Na **Grafikonu 1** se daje prikaz rubrika u kojima su se našli tekstovi koji se na direktan ili indirektnan način odnose na pripadnike ranjivih grupa.

Grafikon 1 – Broj objavljenih tekstova po rubrikama

Na **Grafikonu 1** se daje prikaz koliko je tekstova koji na direktan ili indirektan način obuhvataju pitanja manjina objavljeno u kojoj rubrici. Kao što se vidi na grafikonu, najviše tekstova koja tretiraju pitanja manjina našlo se u rubrici Društvo, i to 102 teksta. U rubrici Vijesti je objavljeno 35 tekstova, rubrika Region 27, dok se u rubrici Politika našlo 19 tekstova koji su se na direktan ili indirektan način bavili pitanjem ranjivih grupa. U rubrikama: Zanimljivosti, Showbiz, Evropa, Podgorica i Stav našla su se po dva teksta, dok je u rubrikama Kolumne, Hronika, Svijet i Poljoprivreda objavljen po jedan tekst koji tretira nekog od pripadnika ranjivih grupa.

Daljom analizom smo ustanovili da je portal Vijesti objavio 40 tekstova u rubrici Društvo a RTCG 23 teksta u istoj rubrici. Portal CDM je objavio 20 tekstova u rubrici Region, 12 u rubrici Društvo, 17 u rubrici Politika, po dva teksta u rubrikama Zanimljivosti, Evropa i Showbiz i po jedan tekst u rubrikama Kolumne, Planet i Hronika. Portal Analitika je objavio 28 tekstova u rubrici Vijesti, osam u rubrici Region, po dva teksta u rubrikama Podgorica i Stav, i po jedan tekst u rubrikama Svijet i Poljoprivreda. Portal Fos Media je objavio 16 tekstova u rubrici Društvo, Portal Ulcinj po dva teksta u rubrikama Društvo i Politika. Portal PV informer je u posmatranom periodu objavio tri teksta i sva tri su objavljena u rubrici Društvo, dok je portal Herceg Novi objavio samo jedan tekst, takođe u rubrici Društvo.

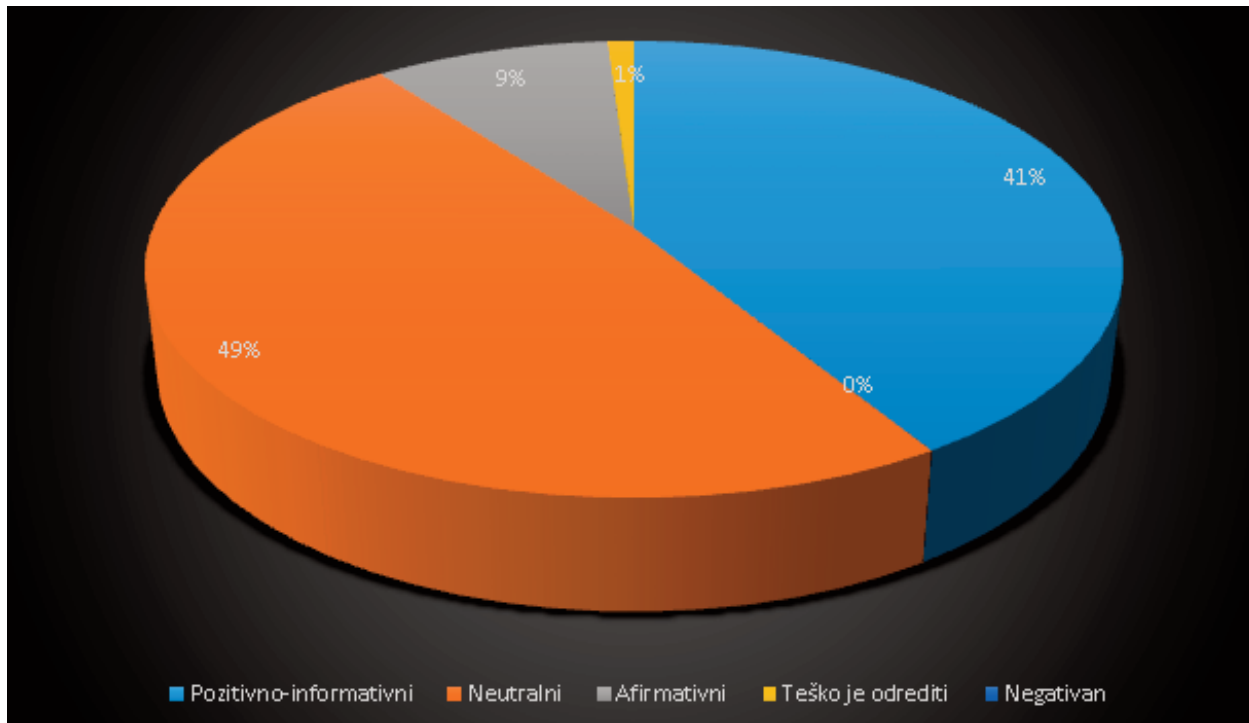
Istraživanje je pokazalo da je portal Vijesti objavio 40, RTCG 23, CDM 58, Portal Analitika 42, Fos Media 16, Portal Ulcinj četiri, PV Informer tri, Skala Radio sedam i portal Herceg Novi jedan tekst čiji se sadržaj direktno ili indirektno bavi pitanjem pripadnika ranjivih grupa. Na portalima Rožaje Net i Radio Berane, u septembru nije objavljivan nijedan tekst koji se na bilo koji način bavi pitanjem nekog od pripadnika ranjivih grupa.

U tabeli koja slijedi možete vidjeti koliko je koji portal objavio tekstova o kojoj ranjivoj grupi.

	RTCG	Vijesti	CDM	Fos Media	Portal Analitika	PV Informer	Skala Radio	Radio Berane	Portal HN
Migranti	4	3	1	0	0	0	0	0	0
LGBTQ	8	7	9	6	6	1	1	0	1
Romi	1	3	0	1	0	0	0	0	0
Žene	1	1	3	2	7	0	0	0	0
Jevreji	2	4	0	1	0	0	0	0	0
Osobe sa invaliditetom (OSI)	3	4	4	2	5	0	0	0	0
Muslimani	0	2	1	1	0	1	0	0	0
Bošnjaci	2	3	4	0	4	0	0	0	0
Albanci	0	3	6	0	4	0	1	0	0
Srbi	0	2	13	1	5	0	1	0	0
Crnogorci	2	7	10	2	10	1	2	0	0
Hrvati	0	0	7	0	1	0	2	0	0

Građanska alijansa je i pratila ton tekstova koji su odnosili na pripadnike ranjivih grupa. Ton teksta smo podjelila na pozitivno-informativni, afirmativni, neutralni, negativni i u kategoriju „teško je odrediti“ gdje smo svrstavali tekstove čiji ton nije bio jasan.

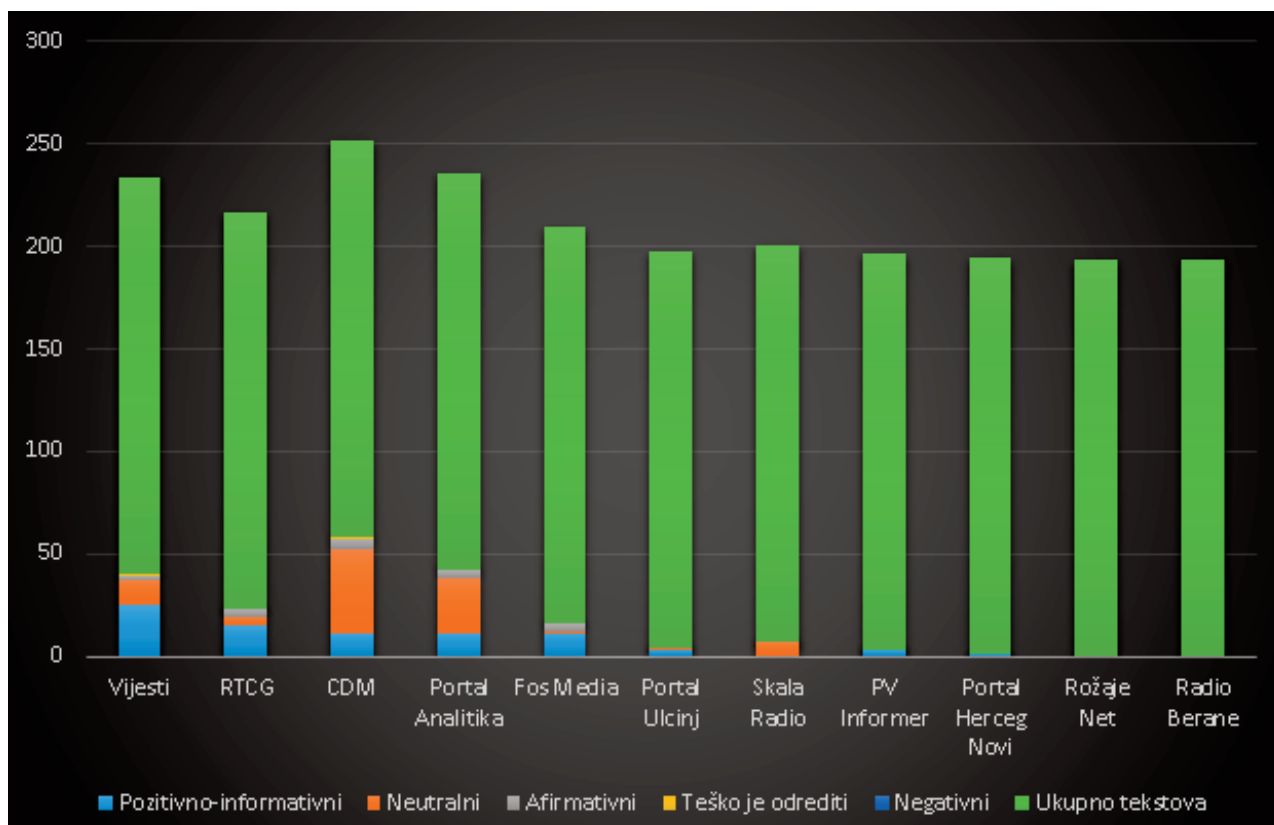
Na **Grafikonu 2** se može vidjeti ton tekstova po medijima koje smo pratili.

Grafikon 2. Ton tekstova

Grafikon 2 daje prikaz tona tekstova. Kao što se vidi na grafikonu 2, najviše je objavljeno tekstova neutralnog tona, ukupno 94, odnosno 49%. Pozitivno-informativnih tekstova je bilo 80, što čini 41% od ukupno objavljenih 194 teksta. Tekstova koji sadrže afirmativan ton je bilo 18 a tekstova iz kategorije „teško je odrediti“ je bilo dva, dok negativnih tekstova nije bilo.

Na **Grafikonu 3** se daje prikaz tona tekstova po medijima.

Grafikon 3 - Ton Tekstova po medijima

Od ukupno 40 tekstova, portal Vijesti je objavio 25 pozitivno-informativnih, 12 neutralnih, dva afirmativna i jedan tekst iz kategorije teško je odrediti. Portal RTCG je od 23 teksta, objavio 15 pozitivno-informativnih i po četiti teksta afirmativnog i neutralnog tona. Portal Analitika je od objavljena 42 teksta, imao 11 pozitivno-informativnih, 27 neutralnih i četiri afirmativna. Portal CDM je od ukupno 58 tekstova, objavio 11 pozitivno-informativnih, 41 neutralni, pet afirmativnih i jedan tekst iz kategorije teško je odrediti. Fos Media je od ukupno 16 tekstova imla 11 pozitivno-informativnih i četiri afirmativna. Portal Ulcinj je objavio četiri teksta od kojih su tri pozitivno-informativna i jedan neutralni. Skala Radio je objavio sedam tekstova i svi su neutralnog tona, PV Informer tri teksta i sva tri su pozitivno-informativna, dok je Portal Herceg Novi objavio jedan tekst i to pozitivno-informativni.

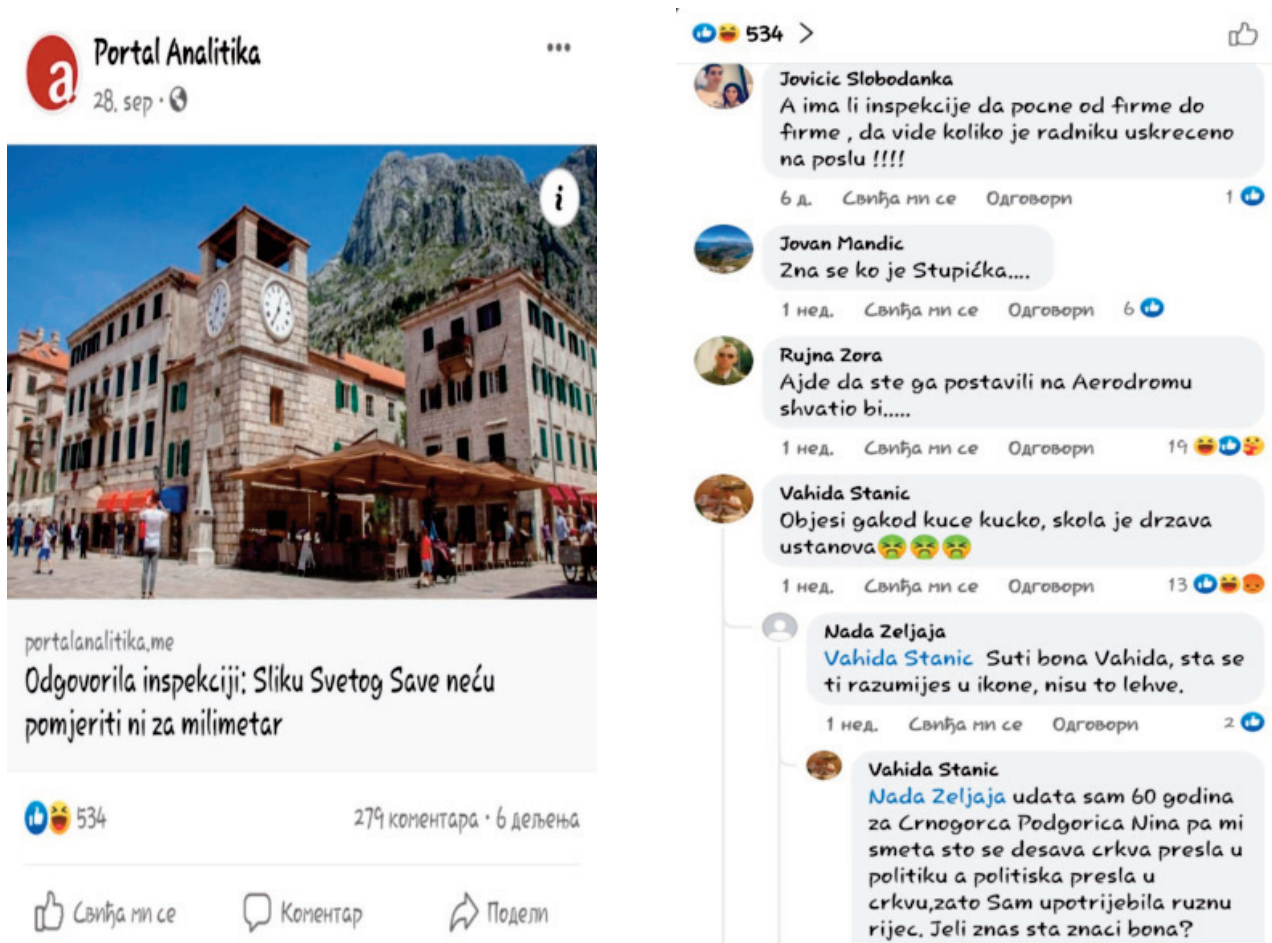
Komentari

Građanska alijansa je monitoringom utvrdila da mediji poštuju zakon i da se na praćenim portalima ne objavljuju, odnosno uklanjaju negativni komentari koji mogu doprinijeti širenju govora mržnje, samim tim je pohvalna i činjenica da u periodu od 01.09.-30.09.2021.godine na navedenim portalima nije bilo komentara koji su sadržali elemente govora mržnje ili na bilo koji način bili negativni prema pripadnicima ranjivih grupa.

Međutim, kada je u pitanju društvena mreža Facebook, na stranicama praćenih portala je registrovan veliki broj negativnih i uvredljivih komentara koji mogu doprinijeti širenju govora mržnje, a upućeni su nekom od pripadnika ranjivih grupa.

Kada govorimo o komentarima, Građanska alijansa je svjesna činjenice da je teško iskontrolisati veliki broj komentara na Facebook stranicama praćenih portala, i zato svaki negativni komentar koji uoči prijavi i pošalje dopis uredniku portala da se ti komentari uklone sa objava.

U daljem dijelu izvještaja možete vidjeti komentare koji se nalaze na Facebook stranici Portala Analitika, a upućeni su pripadnicima ranjivih grupa, ženama. Pripadnice ranjivih grupa, žene, iako ne pripadaju manjinama, pripadaju jednoj od najranjivijih kategorija našeg društva. Komentari su negativni, sadrže lični stav čitalaca portala i sadrže elemente govora mržnje.

The image shows a screenshot of a Facebook post from the page 'Portal Analitika', dated 28. sep. The post features a photograph of a stone building with a clock tower in front of a mountain. The caption of the post reads: 'portalanalitika.me
Odgovorila inspekciji: Sliku Svetog Save neću pomjeriti ni za milimetar'. The post has 534 likes and 279 comments. Below the post, several comments are visible:

- Jovicic Slobodanka**: A ima li inspekcije da pocne od firme do firme , da vide koliko je radniku uskreceno na poslu !!!!
6 d. Свиђа ми се Одговори 1
- Jovan Mandic**: Zna se ko je Stupička....
1 ned. Свиђа ми се Одговори 6
- Rujna Zora**: Ajde da ste ga postavili na Aerodromu shvatio bi....
1 ned. Свиђа ми се Одговори 19
- Vahida Stanic**: Objesi gakod kuce kucko, skola je drzava ustanova
1 ned. Свиђа ми се Одговори 13
- Nada Zeljaja**: Vahida Stanic Suti bona Vahida, sta se ti razumijes u ikone, nisu to lehve.
1 ned. Свиђа ми се Одговори 2
- Vahida Stanic**: Nada Zeljaja udata sam 60 godina za Crnogorca Podgorica Nina pa mi smeta sto se desava crkva presla u politiku a politiska presla u crkvu,zato Sam upotrijebila ruznu rijec. Jeli znas sta znaci bona?

Na slici iznad je negativni komentar koji ispoljava govor mržnje prema pripadnicama ranjivih grupa, ženama. Ovaj komentar je prijavljen i poslat je dopis uredniku Portala Analitika kako bi ga uklonio u zakonski predviđenom roku za uklanjanje komentara.

Sadržaj teksta na koji su ostavljeni ovi komentari možete pogledati na ovom linku:

<https://www.portalanalitika.me/clanak/odgovorila-inspekciji-sliku-svetog-save-necu-pomjeriti-ni-za-milimetar>

Zabrinjavajuća je činjenica da se na društvenoj mreži Facebook, na stranicama raznih portala, mogu sve češće vidjeti uvredljivi i negativni komentari, kao i komentari koji u sebi sadrže ili elemente za širenje govora mržnje ili govor mržnje.

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Građanska alijansa je u izvještajnom periodu za mjesec septembar registrovala 194 teksta, koji su na direktan ili indirektan način tretirali pripadnike ranjivih grupa. Analizom monitoringa je utvrđeno da se nastavlja rast objavljivanja tekstova koji obuhvataju pripadnike ranjivih grupa u koje spadaju osobe sa invaliditeom, žene, pripadnici LGBTQ zajednice, Romi i drugi manjinski narodi, što je veoma pohvalno. U julu je monitoringom registrovano 117 tekstova, u avgustu 112, dok je u septembru registrovano 194 teksta koji su se na direktan ili indirektan način odnosili na pripadnike ranjivih grupa.

Daljom analizom monitoringa, utvrđena je i praksa koja pokazuje da se određeni pripadnici ranjivih grupa više tretiraju ukoliko u mjesecu za koji se vrši monitoring postoji neki bitan datum za određene pripadnike ranjivih grupa.

Za gore navedeno primjer je da je u mjesecu avgustu bilo sedam tekstova koji su se na direktan način odnosili na pripadnike manjinskih naroda, Jevreje, dok u avgustu i julu nije bio objavljen nijedan tekst koji se odnosio na njih. Razlog tome je jevrejski praznik koji se obilježava u mjesecu septembru.

Još jedan primjer se odnosi na pripadnike LGBTQ zajednice, gdje je u mjesecu avgustu bilo objavljeno 13 tekstova, a u mjesecu septembru 38 tekstova koji su pripadnike ove ranjive kategorije tretirali na direktan i indirektan način.

Građanska alijansa je monitoringom utvrdila postojanje govora mržnje u komentarima na Facebook društvenoj mreži, na stranici Portala Analitika, i njihovom uredništvu je poslat dopis sa molbom da uklone komentare u skladu da zakonskom obavezom, kako bi se spriječilo dalje širenje govora mržnje i netrpeljivosti.

Monitoringom praćenih portala registrovan je i rast tekstova o ranjivim grupama, i to za 73.2%, što je veoma pohvalno, međutim, kada se uzme u obzir broj tekstova koji se objave na dnevnom i mjesečnom nivou na praćenim portalima, onda je ovaj rast i dalje nezadovoljavajući.

Pohvalna je i činjenica da praćeni portali poštuju novi Zakon o medijima, i ne dozvoljavaju ili brišu negativne komentare ili komentare koji sadrže elemente govora mržnje sa svojih portala.

Građanska alijansa je svjesna činjenice da je uloga medija velika i veoma važna u društvu, samim tim bi veći broj objavljenih tekstova o pripadnicima ranjivih grupa doprinio smanjivanju etničke distance, diskriminacije kao i unaprijeđivanju položaja pripadnika ranjivih grupa.

Stoga, pozivamo medije da u svom radu objavljuju više tekstova pozitivno-informativnog i afirmativnog tona, jer će na taj način značajno doprinjeti borbi protiv etničke distance i diskriminacije koja je izražena prema pripadnicima ranjivih grupa, posebno prema pripadnicima manjinskih naroda.